

Nuorten syrjäytyminen

Merja Hilpinen

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tilastotietoa –

www.nuorisotilastot.fi

Asukasluku	5 442 837
0-28-vuotiaiden määrä	1 806 395 (33.2 %)
Nuorisotoimen käyttömenot	176,48 milj. € (0.5 %)
Nuorisotoimen käyttömenot per nuori	98 €
Arvio koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevista 15-28-v.	70 581 - 117 583 (7.7 - 12.9 %)

Tilastotietoa - työllisyys

Helmikuun lopussa 2016 (helmikuu 2015)

- 15–24-vuotiaiden nuorten työttömien osuus samankäisestä väestöstä oli 10,9 %
- Alle 25-v. työttömyysaste on 21,5 % (21,9 %)
- Alle 25-v. aktivointiaste 28,4 % (32,5 %)
- Alle 25 -v. työttömiä työnhakijoita oli 46 107 (45 919)
- 25-29-v. vastavalmistuneita työnhakijoita oli 4 139 (3702)
- Työttömien alle 25 –v. nuorten virta yli 3 kk työttömyyteen 4 536 /42,6 % (4 970 /40,8 %)
- Alle 25 -v. nuoria palveluissa 18 245 (22 066)

Tilastotietoa - Perusopetuksen päättäneiden hakeutuminen ja sijoittuminen

- Perusopetuksen 2015 keväällä päättäneistä 9.luokkalaisista ainoastaan 0,5 % (277) ei hakenut missään yhteisissä hauissa eikä hakujen lisähauissa
- Hakijoista osa haki useassa eri haussa
- Perusopetuksen 2015 päättävistä ei tullut valituksi missään haussa => 1702 nuorta
- = Hakematta jättäneitä + valitsematta jääneitä hakijoita yhteensä **1979**
- Näistä osa on jäänyt luokalle, osa hakenut yhteishaun ulkopuolisiin koulutuksiin (vapaan sivistystyön linjat jne.), osa ei sijoitu lainkaan jatko-opintoihin
- Tilastokeskuksen viimeisimmät tiedot ovat lukuvuodelta 2013 – 2014. Ammatillisen koulutuksen keskeytti kokonaan 6,9 % ja lukiokoulutuksen keskeytti kokonaan 5,4 %.

Tilastotietoa – erityinen ja tehostettu tuki

- vuonna 2014 erityistä tai tehostettua tukea sai peruskoulun oppilaista 14,7 prosenttia
  - tehostettua tukea sai 40 500 oppilasta, eli 7,5 prosenttia oppilaista (muutos vuoteen 2011 on +4,2 prosenttiyksikköä)
  - erityisessä tuessa 39 420 eli 7,3 % kaikista
- nuorten työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on kasvanut 2000-luvulla huomattavasti

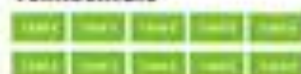
Syrjäytymisen hintalappu yhteiskunnalle

Syrjäytymisen kulut

Syrjäytyneeksi määritellään henkilö, joka on työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Hän ei käy töissä, ole työnantajan työntekijä, opiskele tai saa sairaus- tai vanhuuseläkettä. Hän ei myöskään ole suorittamassa varusmiespalvelua tai hoida lapsiaan kotona.

Toimeentulo

10 000 € henkilö/vuosi

= **700 milj.euroa**

Työtulon aiheuttama kansantaloudellinen tappio

vähimmillään 20 000 € henkilö/vuosi

= **1,4 mrd.euroa**

yhteensä
2,1
mrd. euroa

Syrjäytymisen hintaan ei ole laskettu mukaan mm. näitä:

- **Terveystieteiden kuluja** ja lääkekustannuksia, jotka esimerkiksi kroonisesti syrjäytyneellä ovat noin 2 300 euroa vuodessa eli huomattavasti korkeammat kuin muulla väestöllä.
- **Päihdehoidon kuluja**, yksi päihdekurttoutujako laitoksessa maksaa noin 4 500 euroa/viikkoa.
- **Työpajatoiminnan kuluja**, puolen vuoden työpajavalmennuksen hinta on noin 7 400 euroa/viikkoa.
- **Rikollisuuden kuluja**. Yhden pahoinpitelyrikkoksen tutkinta maksaa keskimäärin 1 500 euroa, törkeän pahoinpitelyrikkoksen tutkinta 2 400 euroa. Syyteharkinta ja jutun käsittely kärjäläisyydessä maksaa noin 1 400 euroa. Vuoden vankeus maksaa keskimäärin 68 000 euroa/viikkoa ja yhdyskuntaseuraamus 5 400 euroa/viikkoa.

Hallituksen kärkihankkeet

- Juha Sipilän hallituksella kuusi osaamisen ja koulutuksen kärkihanketta
- Kuusi kärkihanketta ovat
  1. Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin
  2. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi
  3. Nopeutetaan siirtymistä työelämään
  4. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta
  5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä innovaatioiden kaupallistamiseksi
  6. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

- Tavoitteena tukea nuorten elämänhallintaa, opintopolkujen rakentumista sekä työllistymistä
- Kehitetään nuorisotakuumallia, taataan koulutuspaikka ja vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveyspalveluita

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan (2)

- **Päätöimet:**

1. Kehitetään nuorisotakuusta malli, jossa vastuu nuoresta on yhdellä taholla (yhteisötakuu).
2. Kaikille peruskoulun päättävälle nuorille taataan koulutuspaikka – KEHITETÄÄN 7-9-LUOKKALAISTEN JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN MUKAISTA TOIMINTAA .
3. Vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveystalveluita, mielenterveystalveluita sekä taataan kuntoutustalveikat
4. Vahvistetaan työnetlijätöimintaa ja kehitetään nuorten palkkatukea ja Sanssi-korttia työnteköön kannustavampaan suuntaan

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan (3)

- Hallitus panostaa kärkihankkeeseen kolmen vuoden aikana yhteensä 10 miljoonaa euroa
  - 1. toimenpide 5 miljoonaa euroa
  - 2. toimenpide 1 miljoonaa euroa
  - 3. toimenpide 4 miljoonaa euroa
  - 4. toimenpide: ei taloudellista panostusta

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan (4)

- Erityisen keskeisiä toimintoja ovat ohjaamoiden perustaminen:
  - palveluperiaatteena on tarjota alle 30-vuotiaille nuorille heidän tarvitsemansa palvelut yhdeltä luukulta /palvelupisteeltä eli kootaan eri alojen toimijat saman katon alle
  - huhtikuun 2016 tiedon mukaan koko Suomessa on jo 33 Ohjaamo-palvelupistettä, lisää suunnitteilla
  - toiminnan käynnistämiseen on käytetty Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta, osittain myös pelkästään kansallista rahoitusta; toimintamalli pyritään vakinaistamaan tällä hallituskaudella

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluun

- Ennaltaehkäisevistä kärkihankkeista erityisesti vaikuttaa toteutettava peruskoulu-uudistus
- tavoitteena on saada uusi pedagogiikka vauhdittamaan oppimistulosten nousua
- pitää sisällään myös uudet oppimisympäristöt sekä opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen uudistamisen

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin

- **Päätoimet:**

1. Opettajien osaaminen
2. Digitaalisten materiaalien käyttöönoton vauhdittaminen ja digioppimisen kokeilut ja kehittäminen
3. Tunti liikuntaa päivässä. Liikkuva koulu -ohjelma laajennetaan valtakunnalliseksi koskemaan kaikkia peruskouluikäisiä lapsia ja nuoria
4. Kielikokeilut (kielten opetuksen varhaistaminen alkamaan jo 1. luokalla ja toisen kotimaisen kielen korvaaminen)

Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin

- **Taloudelliset panostukset 2016-2018** ovat yhteensä 120 miljoonaa euroa
- Uusilla oppimisympäristöillä ja uudella pedagogiikalla voidaan paremmin tukea yksilöllistä oppimista ja opinpolkujen muodostumista -> osaamisen syventäminen
- Uusi opetussuunnitelma pyrkii myös lisäämään uudenlaisia tapoja tehdä ja oppia

Toisen asteen reformi

- Vahvistetaan ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä.
- Uudistetaan koulutuksen rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen.
- Huolehditaan alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistetään koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta.

Työvoimakoulutuksen vastuunjako

- **OKM:n vastuulla ovat 2018:**
  - Tutkintoon johtava toisen asteen ammatillinen koulutus (koko- ja osatutkinnot)
  - Korkea-asteen tutkintoon johtava koulutus
  - Aikuisten perusopetus (kaikki kolme edellä mainittua yhteensä 45 + 5 M€ ALV siirto-osuudesta, koska myös OKM maksaa ALVin osasta koulutusta)
  - Luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien koulutus (5 M€)
  - Osa ei-tutkintoon johtavasta ammatillisesti suuntautuneesta koulutuksesta (35 M€)
- **TEM:n vastuulla ovat 2018:**
  - Pääosa ei-tutkintoon johtavasta ammatillisesti suuntautuneesta koulutuksesta (60 M€)
  - Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus (52 M€)

Yhteiskunnan syrjällä-hanke

- Yhteiskunnan syrjällä –hanke on etsinyt keinoja koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten tukemiseksi.
- Hankkeessa analysoitiin 16–29-vuotiaiden tutkintoon johtavien opintojen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrää ja elämäntilanteita, heille suunnattujen palveluiden nykytilaa sekä kehittämistarpeita Suomessa. Hankkeessa tuotettiin politiikkasuositukset, joissa muun muassa esitetään, millä tavalla nuorten auttamisen esteitä ja palveluiden päällekkäisyyksiä voitaisiin purkaa. Tutkimuksen esittämät politiikkasuositukset ovat:
  - nuorten matalan kynnyksen palvelu tarvitaan jokaiseen kuntaan
  - nuorelle tulee saada luottotyöntekijä ja yksi suunnitelma
  - nivelvaiheansoista on päästävä tuen jatkuvuuteen
  - toimeentulotuen sijaan tarvitaan tulevaisuustuki
  - nuorten tukijärjestelmää on johdettava kokonaisuutena
- **Suomessa vuonna 2013 noin 45 000 toisen asteen koulutuksesta ja työelämästä syrjään jäänyttä nuorta**
- Vuoden 2013 työssäkäyntitilaston mukaan Suomessa oli noin 45 000 16–29-vuotiasta toisen asteen koulutuksesta ja työelämästä syrjään jäänyttä nuorta. Näistä nuorista kotimaista kieltä puhuvien nuorten määrä on vähentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2013 lähes kolmanneksella. Vieraskielisten syrjään jääneiden suhteellinen osuus on myös vähentynyt, vaikka vieraskielisten nuorten kokonaismäärä on kolminkertaistunut 2000-luvulla. Vieraskielisistä sekä kotimaista kieliä puhuvista yli kolmannes asuu yksin ja 4800 on asunnottomana. Yksinasuvat ja asunnottomat nuoret ovat usein hyvin vähäisen sosiaalisen tuen varassa.

Turvapaikan hakijoiden kotoutus

Otteita Hallituksen turvapaikkapol.toimenpideohjelmasta 08122015:

Turvapaikanhakijoiden onnistunut kotoutuminen ja työmarkkinoille siirtyminen hyödyttää Suomen taloutta. Varaudumme koulutuksella ja tuella myös siihen, että osa turvapaikanhakijoista tarvitsee pidempikestoisia palvelupolkuja yhteiskuntaan integroituaan ja työllistyäkseen.

- ***Toteutamme kotoutumisen toimenpiteitä siten, että ne vahvistavat työllistymistä ja ehkäisevät syrjäytymistä – edellytämme kotouttamistoimissa aktiivisuutta ja vastikkeellisuutta mm. työtehtäviin osallistamalla***
- ***Vahvistamme erilaisilla aktiviteeteilla eri väestöryhmien ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa mm. rasismien torjumiseksi, erityiskohderyhmänä nuoret***
- ***Edistämme kansalaisyhteiskunnan, ml. yritysten, tukihenkilöiden, maahanmuuttajajärjestöjen ja uskonnollisten yhdyskuntien, osallistumista kotoutumista edistävään työhön***
- *Edellytämme maahantulijoilta selkeää sitoutumista suomalaisen yhteiskunnan sääntöihin antamalla asiaan liittyvää perehdytystä ja otamme käyttöön sitoutumissopimuksen*
- *Kehitämme turvapaikanhakijoiden osaamisen kartoitusta ja täydentämistä sekä uudistamme kotoutumiskoulutuksen rakenteita ja sisältöä työelämälähtöisemmäksi ja vastaamaan aiempaa suurempaan kysyntään*
- *Painotamme kotimaisen kielen käytännön opiskelua työn ja opiskelun yhteydessä*
- *Huolehdimme erityisesti ilman huoltajaa tulleiden turvallisista kasvun ja koulutuksen poluista*

Etsivä nuorisotyö (liite)

- Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin sekä auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut.
- Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa.
- Etsivästä nuorisotyöstä säädetään nuorisolaissa (2006/72). Lain mukaan etsivä nuorisotyö, kuten muukin nuorisotyö ja -politiikka, kuuluu kunnan tehtäviin. Laissa säädetään myös tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten sekä etsivää nuorisotyötä varten luovutettujen tietojen käsittelystä.
- Vuonna 2014 kyselyyn vastasi 222 organisaatiota (taulukko 1). Vuodesta 2013 vuoteen 2014 muutos on valtakunnallisesti pieni. Lähes 500 etsivää nuorisotyöntekijää tavoitti vuonna 2014 16 740 nuorta (+0,7 %). Tavoitetuilla nuorilla tarkoitetaan niitä nuoria, joiden kanssa on käyty keskustelua henkilökohtaisella tasolla – työntekijät ovat esimerkiksi selvittäneet nuoren tuen tarpeen. Tavoitetuista nuorista 12 270 (73 %) olivat toimenpiteissä, 3 850 nuorta (23 %) eivät olleet vielä toimenpiteissä. Hieman enemmän tavoitetuista nuorista odotti vuoden lopussa vielä pääsyä toimenpiteisiin kuin vuotta aikaisemmin. Pieni osa tavoitetuista nuorista kieltäytyi yhteistyöstä kokonaan (3 %).

Alustavat tiedot etsivästä nuorisotyöstä ja nuorten työpajatoiminta 2015 (2014)

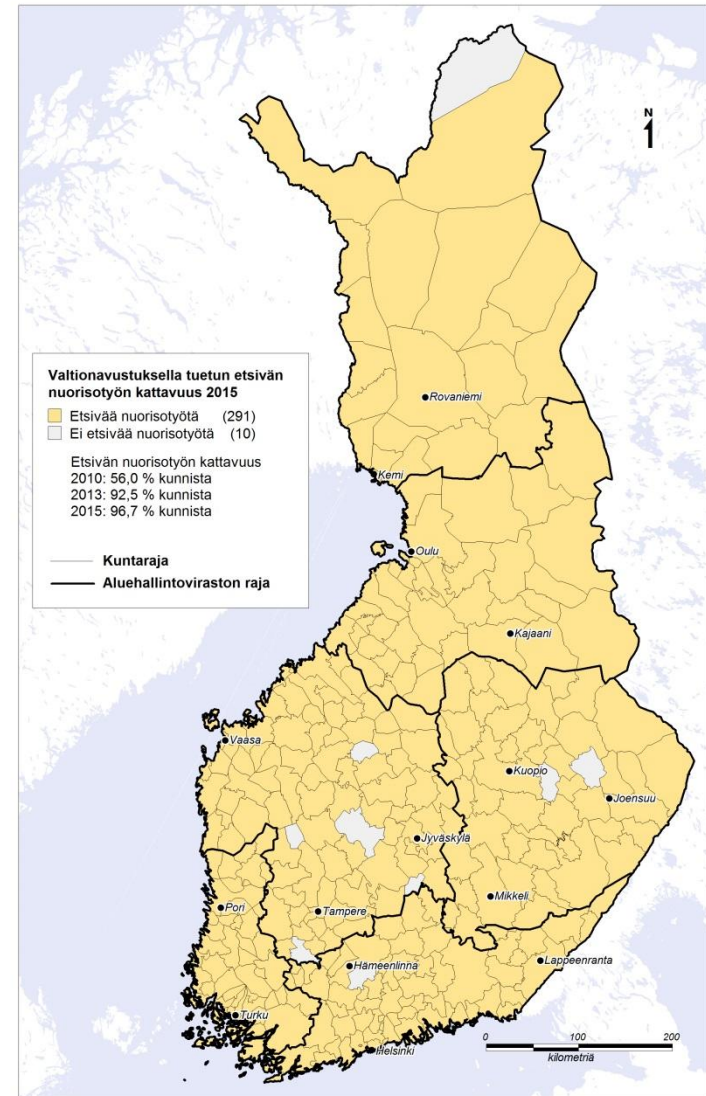
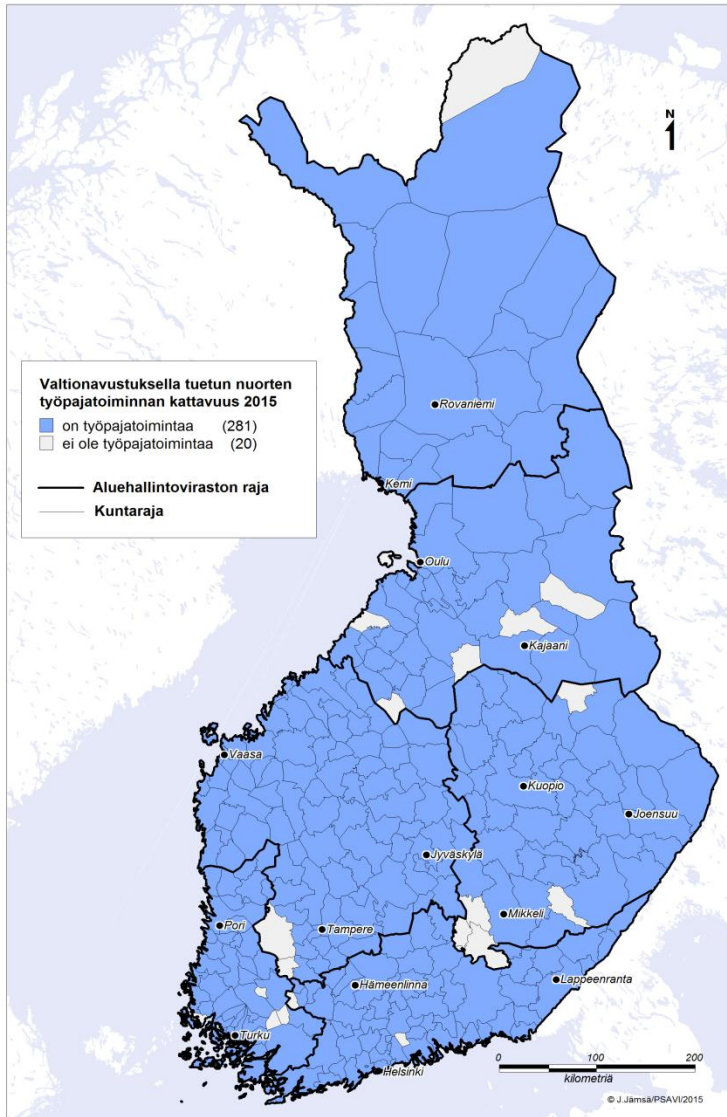
Etsivä nuorisotyötä on 291 kunnassa

- etsivän nuorisotyöntekijöitä 556 , htv 450
- nuoret, joihin etsivä nuorisotyöntekijä on ollut yhteydessä 25 725 (24 579)
- tavoitetut nuoret 18 153 (16 740)
- toimenpiteissä olevat nuoret 13 520 (12 273)
- myönnettyt valtionavustukset 13,197 milj.euroa

Nuorten työpajatoiminta

- työpajatoimintaa 281 kunnassa
- henkilökunta (htv) 1 850 (1 872)
- nuoria alle 29v. 14 733 nuorta (14 200)
- myönnettyt valtionavustukset 13,0 milj. euroa

Tilanne 2015

Tajua mut!

Tajua mut! on alunperin Hollannissa kehitetty tapa toimia, jota Suomeen on ollut tuomassa Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.

- Mallia on kokeiltu aiemmin Mikkelissä ja Espoossa sekä lisäksi Riihimäellä ja Keravalla.
- Lasta tai nuorta tuetaan varhaisessa vaiheessa tämän omien tarpeiden pohjalta. Ammatillaiset tekevät työtä yhdessä. Autettavien nuorten ikä vaihtelee kaupungeittain: Keravalla alaikäraja oli aluksi 16 ja nyt 13, Espoossa avun piiriin otetaan jo yhdeksänvuotiaita.
- Espoossa toimintamalli on juuri muuttunut projektista pysyväksi osaksi kaupungin toimintaa. Tuhansia nuorten kanssa työtä tekeviä on koulutettu mallin käyttäjiksi. Espoossakin ensimmäiset tulokset ovat lupaavia, mutta liikkeelle on päästy hitaammin. Sitran teettämässä selvityksessä epäiltiin syyksi isoa organisaatiota ja muutosvastarintaa.
- Pilottivaiheen aikana mallia on kehitetty Espoossa edelleen niin, että se olisi entistä selkeämmin kätevä työväline, jolla ammatillaiset löytäisivät toisensa.

<http://www.hs.fi/kaupunki/a1455777136412?jako=2757ca2cb92360c93ab43f51b414e11b&ref=og-url>

Rudolf ja Sanerva

Hollannissa kehitetty kokeilu ja helsinkiläiseen palvelutalo Rudolfin lanseerattu kokeilu, jossa nuoret asuvat vanhusten hoitokodissa.

- <http://www.hs.fi/kaupunki/a1448513186471>
- <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1429156915401?ref=a-artikkeli>
- <http://www.hs.fi/kaupunki/a1429320794320?ref=a-artikkeli>

Sanervakoti, jossa opiskelijat asuvat muistisairaiden ja mielenterveyskuntoutujien kanssa samassa talossa Helsingin Myllypurossa.

- <http://www.hs.fi/kaupunki/a1442115134909?ref=a-lukupaketti-2>

Positiivisia kokeiluja, jossa syrjäytymistä sekä nuorison että senioriväen keskuudessa pyritään ehkäisemään.

Ruuti

Ruuti on helsinkiläisten nuorten oma vaikuttamisjärjestelmä. Ruudin avulla pyritään varmistamaan helsinkiläisten nuorten äänen kuuluminen kunnan päätöksenteossa. Helsingin kaupungin kaikki hallintokunnat ovat sitoutuneet järjestelmään.

- <http://ruuti.munstadi.fi/>

Ohjaamo

- Ohjaamo-toiminta on tarkoitettu kaikille alle 30-vuotiaille nuorille, ja se tukee erityisesti erilaisissa siirtymävaiheissa olevia nuoria ja edistää koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä. Tarkoituksena on se, että nuoret saisivat tukea ja apua yhdestä paikasta. Ohjaamo-toimintaa on käynnissä yli 30 paikkakunnalla ympäri Suomen.
- Ohjaamo Helsinki on perustetuista Ohjaamoista suurin sekä asiakasvirroiltaan että tarjolla olevilta palveluiltaan.
- Ohjaamo kokoaa nuorille kohdennetut monialaiset palvelut saman katon alle, yhteen palvelupisteeseen. Ohjaamo tarjoaa erityisesti ilman työ- ja opiskelupaikkaa oleville nuorille yksilöllistä tukea sekä kattavat ja helposti saavutettavat koulutuksen, työllistymisen ja kuntoutuksen palvelut, sekä kolmannen sektorin palvelut.
- Ohjaamo on matalan kynnyksen neuvontapiste, johon 15-29-vuotias nuori voi tulla ilman erillistä lähetettä omasta päätöksestään, joko yksin tai kaverin kanssa. Nuori voidaan vinkata Ohjaamoon myös etsivän nuorisotyön tai vaikka terveydenhoitajan kautta.
- Ohjaamossa nuoren tilanne kartoitetaan. Tämän jälkeen nuorelle tarjotaan nimenomaan sellaista ohjausta, jota hän tarvitsee. Ohjaus voi olla esimerkiksi opinto-ohjausta, TE-toimiston palveluja, terveydenhoitajan tapaamista tai jotain muuta.
- <http://presidentti.fi/Public/default.aspx?contentid=342274&nodeid=46542&culture=fi-FI>
- <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/tyollisyys/Ohjaamo/>

Syrjäytymisen ääriesimerkki

- – Meiltä on lähtenyt noin satakunta ihmistä Isisin joukkoihin taistelemaan ja noin 20 on kuollut, Timo Soini kertoo Ilta-Sanomille.

Suojelupoliisista vahvistetaan, että kuolleita on arviolta 15–18. Suomesta lähteneiden määräksi on pystytty vahvistamaan 70, mutta todellinen määrä on suurempi.

Kesäkuussa 2015 kerrottiin, että Suomesta lähteneet ovat olleet taustaltaan sekä maahanmuuttajia että sellaisia, joilla on kantasuomalaiset vanhemmat.

- <http://www.iltasanomat.fi/kotimaa/art-2000001137695.html>

Muita lähteitä:

- *Etsivä nuorisotyö ja Nuorten työpajatoiminta – raportit*

<http://www.tpy.fi/tyopajatoiminta-suomessa/tilastot-2015/tilastot-2015/>

- Nuoran internet-sivujen indikaattorit,
<https://tietoanuorista.fi/indikaattorit/>

löytyy linkit mm. THL:n Sotka.net-palveluun sekä Tilastokeskuksen sivuille!

- Suomen nuorisotyön tilastot

<http://www.nuorisotilastot.fi/#kunta>